

krat, kadar se bodo kmetovavci sadjoreje bolj čversto poprijeli in ne bo le na posamne drevesa tatinska roka segala. Al dokler se ne bo mladina tega krepkeje poprijela, ne bo veliko bolje. Starim pridigovati je večidel le bob v steno metati! Poslušajte saj mlajši Ložanje! kako so gospodarji v Žlateškem okrožji na Českem ravnali, katerim je sem in tje prostora za sadjorejo tudi primanjkovalo. Začele so namreč razne soseske leta 1852 germovje po bližnjih homcih sekati, kopati in požigati in jih z mladimi drevesci nasajati; in lejte! že jih čez 4000 čversto raste ondi, kjer je bila pred malo leti pusta pušava; razun tega so tudi vertno šolo za sadne drevesica napravili, v kateri jih je že tudi okoli 2500, katero bodo pa kmali na čveter-nato pomnožili. Ali bi se ne dalo tudi v ložki dolini kaj takega napraviti? Menim da! —

Ker smo ravno pri vasi Podop, naj mi bo dovoljeno od nje še omeniti, kar mi je rajni gospod dr. Jakob Zupan, učnik bogoslovja v Ljubljani, pred kakošnimi 15 leti pravil, rekši, da Ložanje ne govore prav, da pravijo: „Podop“ in „podobsk“. „Voda“ — mi je rekel učeni mož — „která memo omenjene vasi teče, izvira spod Racne gore, in prvi stanovavci so se, kakor nas zgodovina uči, narraji poleg rek in vodá naseljevali, in berž ko ne so tudi v ložko dolino prišli Slovenci tukaj poleg vira svoje selišča postavili, in od verha „Verhniko“ imenovali; unemu v dnu pa, kjer jarki vodo v podzemeljske cemuné odpeljujejo, so dali imé „Dane“; temu sred poti med imenovanima seliščama pa „Popot“, kar je pozneje, Bog vé kadaj, k imenu Podop prišlo!“ — Tako mi je dohtar J. Zupan pravil, kar sem mu od vasi Popot tudi rad poterdil, od Dan pa ne.

Naj mi bo dovoljeno, tukaj tudi ta kraj v misel vzeti. Že iz stare zgodovine nam je znano, da so se prvi prebivavci naših krajev od jadranskega morja vedno naprej pomikali; tako so prišli sčasoma na današnji Kras, od tukaj pa čez juliške planine proti ložki dolini. Gojzd je bil tačas s silno visokim drevjem zaraščen, gost in teman, segel je do sedanje vasi. Popotovali so po gojzdu kakor po temni noči, in ko so iz gojzda prišli na dan, so se tukaj naselili in selišču imé Dane ali Danje dali. Tako sem v neki zgodovini bral; ne morem se opomniti več, v Strabonovi ali Apianovi. Kdo pravo terdi: jez ali Zupan, naj učeni možje presodijo. —

Popot, precej velika vas, ni samo v sredi med Verhniko in Danami, kar je bilo že gori rečeno, temoč tudi v sredi fare. Popotci, akoravno živé večidel od poljodelstva, je vendar le tukaj kakor tudi v bližnjih vaséh, to je, v Igavi vasi, Kozarščah in Šumorati dovelj sodarjev, kateri se celo leto z izdelovanjem sodov, bednov, brent in enacih posod ukvarjajo, in jih ob raznih časih polne vozé, posebno ob Kvaternici v Terst vozarijo, za ktere, če je prodaja dobra, precej lepega denarja skupijo, večkrat se pa tudi opeharijo in komaj toliko skupijo, da vožnjo plačajo in sami sebe preživé; posebno, če ni kupca in ne morejo svoje robe spečati, morajo po cel teden v Terstu sedeti. Omenjeni sodarji so gojzdu to, kar červ polju! —

Ako se od Popota po fari na desno ali levo stran ozremo, povsod imamo prijetne vasi in lepe poljske ravnine in rodovitne travnike pred seboj. Po vaséh vidimo sem ter tje s ceglom krite hiše; pred kakimi leti bi pač Ložan nikakor mislil ne bil, da bode kadaj domá cegel žgal in ž njim strehe kril, posebno, ker ni bilo verjeti, da bi se glina za cegel v teh krajih nahajala *).

Ako pogledamo bolj na kviško tje proti jugu, vidimo v daljavi veličanski Snežnik, kateri v sredi strašnega gojzda med krajnsko, horvaško in isterško deželo 5332 čevljev visok kviško kipí, s kterega je razvid na vse kraje kaj prijeten, naj se oberneš kamor hočeš, posebno tje proti Istri in čez jadransko morje, Dalmacijo itd. Ta gora je na severni strani večidel s snegom pokrita, na južni so

*) Do sedaj ste v ložki fari dvé cegelnici: eno imajo Podcerklanje, eno pa danski J. Kandare.

pa veliki pašniki z gosto in visoko planinsko travo obraščeni, kjer kraški, pivški in istriški ovčarji svojo drobnico od spomladi do jeseni pasejo, ktera se jako zredí in dovelj mleka ima, iz kterega veliko veliko dobrega sira napravijo. V šneperskem gojzdu, ki se vleče tje do Javornika, se nahaja še zmiram dovelj divjačin, kakor medvedov in volkov, kateri iz čed drobnico trebijo kolikor le morejo; še celó ris se večkrat v te kraje pritepe. — Kadar pa po gojzdu žir obrodí, se po teh gojzdih toliko polhov zaredí, da ponoči vse mergolí, katerih bližnji prebivavci na tavžente in tavžente v samostrele polové. Tudi jez, dokler sem še na šolske velike praznike zahajal, sem marsikterega olušil; njih mesó je dobro, kožece pa irharji pobirajo, jih strojijo in jih mestnim kerznarjem prodajajo, ali jih pa v kučme podelajo, ktere naši kmetje radi nosijo.

H koncu tega popisa še to-le: Ako bi ložke fare červ in povodinj tako pogostoma ne pokončevala, bi bili farani, če bi se pridniši kmetijstva, živino- in sadjoreje poprijeli, gotovo tudi premožniši kmetovavci, posebno v spodnji fari, kakor Nadleščenje, Podcerklanje in pa Danci. Te vasi imajo, skoraj bi rekel, v celi fari naj lepše in naj boljše polje, ktero bi jim gotovo tudi vsako leto dovelj pridelkov obrodilo, ako bi ga le červ tako strašno ne zdeloval, in povodinj tako pogostoma ne zalivala. Ta merčes ravno tiste njive in travnike, ki so povodnjim naj bolj podverženi, in ktere večkrat po cel teden, dostikrat še celó po štirinajst dní pod vodo stojé, naj bolj in tako pokončuje, da ostanejo tako gole kakor vélike ceste, po kterih se noč in dan vozari. Tega merčesa, kterega tudi voda ne potone, menda ne bo drugači zmanjšati, kakor če se o kebrovem letu kebrí ali hrošči prav pridno pobirajo in pokončujejo, kakor je bilo v 70. listu lanskih „Novic“ nasvetovano, in po skušnjah, ki jih je gosp. Dragotin v 74. listu naznanil, ravná. Za silne povodnji pa tudi menda ne bomo boljših jezov in zatornic imeli kakor so une, ki jih je gosp. Ložan v 12. listu lansk. „Nov.“ nasvetoval. Danski.

Za poduk in kratek čas.

Čudna pa resnična prigodba.

Za stariše kaj.

Neki oče in mati sta imela edinega sinčika, ki je še le komaj dvé leti star bil. Ljubila sta ga kakor svoje okó in ga rajši imela, kakor vse svoje precejšno premoženje. Pa imela sta razvado, da sta ga dostikrat celi dan samega domá pušala, ko sta z družino vred na polje delat hodila. Ravno je bil čas, ko so seno spravljali. Nekega dné se vsi od doma podajo na travnik seno sušit; malega Janezka samega doma pustijo, češ, da se bo že, kakor drugekrati, na dvorišču s psoma kratkočasil, ki sta se ga tako privadila, da sta zmiraj okoli njega bila. — Al ravno ta dan se je drugače zgodilo; ravno ta dan je hotel Bog starišem pokazati, kako nevarno je male otroke same pušati. Brez vse skerbí so vsi dopoldne na travnikih delali, in se še le opoldne domú k obedu povernili. Domú pridši ne najdejo malega Janezka, kakor navadno na dvorišču, pa tudi psov ne. Vsi prestrašeni letajo semtertje, kličejo in išejo povsod, pa zastonj, — zginil je, in nobeden ni vedil kam. — Ne dolgo potem prisopiha en pes domú, in kakor hitro jesti dobí, jo sopet pobegne; za njim pride tudi drugi pes, in stori ravno kakor prvi. To se je očetu čudno dozdevalo. Tedaj sklene, ko zvečer vdrugeč kateri pes pride, za njim iti in pogledati, kaj da psa imata in kam da hodita; morebiti najde sled zgubljenega deteta. In tako se je tudi zgodilo. Kakor opoldne pride tudi zvečer en pes; dobí jesti, in berž beží. Pa zdaj mu žalostni oče sledi naravnost v bližnjo šumo (gojzd). Deleč v šumi pes obstoji — oče se tistemu kraju bliža in kaj zagleda? — K svojemu naj večjemu veselju vidi svojega Janezka pri smreki ležati; psa sta ga čuvala. Serčno vesel vzame oče otroka v naročje in Boga hvali, da mu je zgubljenega sinka sopet dal. Vsak si lahko

misli, kako vesela je še le mati svojega Janezka objemala in Boga hvalila. Nikdar potem ga nista več samega domá pušala. Lepo je Janezek odrasel, in se svojim starišem za njihovo skerb hvaležnega storil, ker je za nje v njihovi starosti marljivo skerbil, kakor so oni za njega skerbili in ga iskali, ko se je še otrok v šumi zašel. Še le pred nekimi 15 leti, kakor so mi moj rajni oče dostikrat pripovedovali, je Janez, priden in skerbni mož, brez otrok v slovenskih Goricah umerl, obžalovan od vseh, ki so ga poznali. — Stariši! povzemite si iz tega nauk; pa tudi ti nezvestnež, glej! kako te neumna živina v zvestobi prekosi!

Juri Pavalec.

Zmešnjava jezika.

Ni dolgo, kar se je nekaj prav smešnega pri enem gospodu v C. pripetilo. Pride namreč po navadi neki posel (pot), ki je že precej prileten, pa zmiraj prav dobrovoljen, v mesto k gospodu in mu podá pismo, ktero je iz kmetov prinesel. Bilo pa je ravno poldne. Rečejo mu toraj gospod se vsesti in počakati, da bo kaj jesti dobil. To tudi stori. — Sedaj ga začno izpraševati, kako mu gré in kaj domá počnejo? Jame toraj prav priprosto odgovarjati in med drugim tudi reče: „Sadá sem sinu dom črez dal in sem šel na „avceh (Auszug)“. Gospod ga pa zavernejo rekoč: „Ne smete reči „avceh“, ampak „prideržek“! Priprosti kmet pa odgovori: „Ja, „prideržek“ je pač po nemško, „avceh“ pa po naše!“ Vsi pričujoči so se serčno smejali. — Glejte, tako deleč smo jo že pripravili, da naši kmetje imajo domače slovenske besede za nemške, nemške pa za slovenske!

Vijanski.

Novičar iz mnogih krajev.

Iz Milana je 15. dan t. m. telegraf sledečo novico na Dunaj oznanil: „Danes ob poltrem sta presv. Cesar in Cesarica zdrava le-sem prišla; Milaneži so Ju sprejeli z živim veseljem; podala sta se naprej v stolno cerkev, kjer se je zahvalna pesem slovesno pela“. „Triest. Zeit.“ piše, da leta 1838 je bil prihod cesarjev res kaj sjajno obhajan, vendar od takošnjega, kakoršni je bil današnji, se nahaja v zgodovini malo izgledov. Več kot 100.000 ljudi je šlo Nj. Veličanstvoma naproti; lombarški plemenitaži so razodeli vès svoj, še na španjsko mogočnost opominjajoč lišp; od vseh strani so Jima doneli nadušeni slavokličci. Od ust do ust gré ravno zdaj — piše omenjeni časnik — vesela govorica od vesvoljnega pomilostenja, od naprave lombarško-benečanskega mesto-kraljestva s sedežem v Milani in od večjih pravic deželnega namestovavstva. In verjetno je, da bi se utegnilo to spolniti, ker, kakor se je „Gazz. piemont.“ telegrafilo, je presv. Cesar ob svojem dohodu na ogovor milaneškega župana odgovoril: „Vse sem pozabil“. — Iz Dunaja se piše v „Allg. Zeit.“, da se za gotovo sliši, da je minister Bruk, ko se je te dni za Cesarjem v Milan podal, seboj vzel novo postavo, po kateri se ima preklicati stara postava od odertije veljavna od leta 1803, ki ni več primerna našim časom, in da se tedaj smé kmali pričakovati, da bo — pod nekaterimi prideržki — merilo dnarnih obrest ali činžev odvezano sedanjih vtensjav. — Preteklih 25 let se je število vsako leto v našem cesarstvu posmojenih cigár od 3 milijonov na 900 povzdignilo; če se možkih v našem cesarstvu šteje 10 milijonov, pride tedaj na vsakega čez leto na 90 cigár; ker pa komaj vsakega desetega možkega moremo šteti v versto tobakarjev, pride tedaj za ostale po 900 smodk na vsakega. Kolika nepotrebna potrata! bo rekel marsikdo po pravici. — Švajcarski zvezni zbor je 15. dan t. m. z 91 glasovi zoper 4 sklenil, da se imajo vjeti puntarji izpustiti proti temu, da se tako dolgo, dokler ne bo švajcarsko-pruske pravde konec, podajo na Francozko. Kako čudno se obnaša „Moniteur“.

časnik francozke vlade! Ni dolgo, kar je sila ostro žugal Švajcarjem; te dni pa žuga Prusom, da se nimajo zanašati na francozko dobrovoljnost, ako se ne udajo določenim pogojem. — Sliši še, da se bo morebiti še ta mesec v Londonu začel vladni zbor, ki ima dognati švajcarsko-prusko pravdo. — Komaj bo ta homatija dognana, se je bati, da pride napolitanska in španjska na versto, zakaj že se spet slišijo iz teh dežel reči, ktere očitno kažejo, da je žerjavica nepokoja le zakrita, pa ne ugasnjena. — Iz Gerškega se slišijo bolj novice, ker ste angležka in francozka vlada sklenile berž ko berž domú poklicati svoje vojne ladije in armade. — V saboto je stal morivec pariškega škofa res pred porotno sodbo, ki ga je k smerti obsodila. Zagovornik ga je zagovarjal s tem, da ni zdrave pameti; pa ni nič opravil. Hudodelnik je pred porotniki in sodniki tako silno razsajal, da so ga mogli iz sodivnice tirati. — Na Francozkem se že pripravljajo na nove volitve poslancov v državni zbor, in ker sedaj hočejo tudi taki voliti, ki so zoper Napoleonovo vlado in so se dosihmal kujali in niso volili, se napravljajo tako mnoge težave državnemu zboru. — Kakor se francozka in rusovska vlada čedalje bolj sprijaznujete, tako se angležka in francozka čedalje bolj oddaljujete, ako smemo napol vladnim francozkim časnikom verjeti, ki skor vsaki dan pikajo Angleže zavolj njih vedenja v Azii. Ker bi tudi Francozi radi svojo oblast razširili v Azii, se jim za zlo zdí, da so Angleži samotež, to je, brez Francozov, začeli vojsko s Perzijani. — Eno smešnico, ki smo jo ravno brali, moramo še povedati svojim bravcem iz Amerike, kjer imajo nekteri stariši navado, namesto naših kerstnih imen otrokom vsake sorte priimke dajati; tako, na priliko, se v eni rodovini v Detroy-i imenujejo sinovi: prvi Stiknejev, drugi Stiknejev, tretji Stiknejev; hčere pa: prva Stiknjeva, druga Stiknjeva itd.; — v Filadelfi je dal oče svojemu sinu ime „konec“; ker pa mu je žena za tem sinom povila še dva, je enega imenoval „nameček“, drugega pa „dodatek“. Ali ne bo rekel vsak: Bog daj norcom pamet!

Zimski dan.

Solnce se od deleč skriva,
Vrana leta okrog hiše,
Tenek veter zvunej piše,
Tla pa debel sneg pokriva.

Al na klancu je vse živo,
Skupaj so 'z vasi otroci,
Vsak seni v premerli roci
Vozi in derži se krivo.

Starček gleda 'z tople hiše,
In spomin se mu posili,
Dni premišlja, ki so — bili,
In na tihem solze briše.

S. Jenko.

Pomenki v zadevah slov. slovnika. Na vprašanje naše v 2. listu so nam prijatli od več slov. strani odgovorili — hvala lepa jim! — pa nobeden ne more povedati, da bi bil kje kako slovensko prislovico slišal, ki se ujema z nemško: „Gute Miene zum bösen Spiel machen“. Tedaj „ad acta“ ž njo. Toliko več pa smo jih dobili za „Hat Geld wie Mist“. Akoravno sedanji časi občnega dnarnega pomanjkanja zelo redko pripusté rabo prislovice „Er hat Geld wie Mist“, so se še vendar iz nepozabljive dóbe „žvenka in evenka“ ohranile sledeče: „Ima dnarja kot peska — kot čepin (črepin) — kot smeti — kot eunj — kot blata — kot gnoja — na sile — na cente“. Tudi se sliši: „ima dnarjev kot hudič toče“; „kakor da bi mu jih škrat nanašal“, — „ima dnarjev, da mu možnja žulje dela“. — „je bogat, da komaj terpi“ — „ima mačka v skrinji“, — „ima penez na mere“. — „ima penez na hiljade“ (na ogerski meji Štajarskega.)

Pogovori vredništva. Svojim častitim dopisovavcom: Hvala prelepa za poslane zanimive spise! Sledili bojo vsi, eden za drugim, berž ko bo moč. To v zagotovilo, da smo jih prejeli.